

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 131/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti dotácií v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „návrh nariadenia vlády“) sa predkladá v súlade so splnomocňovacím ustanovením § 15a zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení zákona č. 89/2020 Z. z. (ďalej len „zákon“).

Návrh nariadenia vlády ustanovuje v tejto mimoriadnej situácii nový účel poskytovania dotácie na podporu humanitárnej pomoci poskytovanej podľa § 9 ods. 3 zákona, a to ako reakciu na spoločenskú potrebu zabezpečenia udržateľnosti a dostupnosti najnákladnejších sociálnych služieb, ktorými sú zariadenia sociálnych služieb podmienené odkázanosťou, a to v súvislosti s dôsledkami hromadného prílevu cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny a súvisiacou reálnou odkázanosťou niektorých takýchto cudzincov so vzniknutým formalizovaným pobytom na území SR na pomoc inej osoby pri sebaobsluhe, a tým aj na pobytové sociálne služby v zariadení sociálnych služieb podmienenom odkázanosťou a ambulantné sociálne služby v týchto zariadeniach. Táto právna úprava je súčasťou inflačnej pomoci vlády SR a je jedným z nástrojov na zmiernenie následkov vysokej miery inflácie.

Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 109/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych služieb v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny v reakcii na aktuálnu situáciu sa v čase mimoriadnej situácie v súvislosti s ozbrojeným konfliktom na Ukrajine vytvorili právne podmienky na to, aby sa za prijímateľa sociálnej služby podľa § 3 ods. 2 zákona o sociálnych službách považovala, na rozdiel od právnej úpravy v zákone o sociálnych službách, aj fyzická osoba žiadajúca o poskytnutie azylu alebo dočasného útočiska a fyzická osoba so statusom odídenec podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle, ak touto fyzickou osobou je fyzická osoba prichádzajúca na územie Slovenskej republiky z územia Ukrajiny v súvislosti s týmto ozbrojeným konfliktom. Dôvodom bola potreba zabezpečenia potrebnej starostlivosti/sociálnej služby osobám prichádzajúcim z Ukrajiny, ktorí sú v nepriaznivej sociálnej situácii bezodkladne, t. j. aj do času udelenia azylu alebo dočasného útočiska a súčasne aj týmto osobám, ktorým bol udelený status odídenca v súlade s uznesením vlády SR č. 144/2022 Z. z..

Prijímateľ sociálnej služby, vzhľadom na jeho zákonom o sociálnych službách ustanovenú právnu ochranu pred platením úhrady ku dňu splatnosti tejto úhrady neprimeranej jeho príjmu, majetku a rodinným pomerom, platí úhradu za sociálnu službu ku dňu požadovanej splatnosti tejto úhrady podľa svojho príjmu a príjmu osôb, ktorých príjmy sa s ním spoločne posudzujú. V aktuálnej mimoriadnej situácii v súvislosti s ozbrojeným konfliktom na Ukrajine existujú objektívne skutočnosti, pre ktoré nie je možné, na účely určenia povinnosti

platenia úhrady za poskytovanie sociálnej služby ku dňu jej splatnosti, aby si osoba prichádzajúca z Ukrajiny obstarala a predložila doklady o príjme svojom a s ňou spoločne posudzovaných osôb. Vzhľadom na to sa do doby odstránenia týchto objektívnych dôvodov nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 109/2022 Z. z. umožňuje nahradiť potvrdenie a doklady o príjme čestným vyhlásením povinnej fyzickej osoby o výške príjmu. Zákon o sociálnych službách garantuje aj právnu ochranu prijímateľa sociálnej služby pred platením úhrady za sociálnu službu neprimeranej jeho príjmu a majetku ku dňu splatnosti tejto úhrady (garancia zostatku z príjmu napr. pri poskytovaní celoročnej pobytovej sociálnej služby s poskytovaním stravovania vo výške 25 % sumy životného minima pre jednotlivca). Ak prijímateľ nemá dostatočný príjem a majetok na platenie úhrady za poskytovanú sociálnu službu ku dňu splatnosti tejto úhrady, tak nezaplatená úhrada sa eviduje ako pohľadávka poskytovateľa sociálnej služby voči prijímateľovi sociálnej služby a môže sa od prijímateľa vymáhať len pri jeho zmenených príjmových a majetkových pomeroch počas jeho života, najneskôr v dedičskom konaní po prijímateľovi sociálnej služby.

Ak má však tento prijímateľ sociálnej služby zaopatrené plnoleté deti, prechádza podľa zákona o sociálnych službách povinnosť platiť prijímateľom sociálnej služby- rodičom nezaplatenú úhradu alebo jej časť na tieto zaopatrené deti prijímateľa sociálnej služby. Tento okruh osôb je však povinný platiť úhradu za prijímateľovi poskytovanú sociálnu službu tiež len podľa svojho príjmu a majetku ku dňu splatnosti tejto úhrady. Zaopatreným plnoletým deťom po zaplatení úhrady za sociálnu službu musí mesačne zostať 1,65 násobku sumy životného minima ustanovenej osobitným predpisom.

Osoby s osobitnou ochranou utekajúce z územia Ukrajiny v dôsledku vojnového konfliktu nie sú homogénnou skupinou, ani pokiaľ ide o ich príjmové zabezpečenie (majú prístup k svojim účtom), niektorí majú aj disponibilné rodinné zázemie. Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 109/2022 Z. z. rieši aj osobitosti konania vo veciach vzniku povinnosti platenia úhrady za poskytovanú sociálnu službu zo strany povinných rodinných príslušníkov, poskytovanú prijímateľovi sociálnej služby, u ktorého bola poskytnutá ochrana zostatku z príjmu ku dňu splatnosti úhrady za sociálnu službu. Režim evidovania vzniknutých pohľadávok nezaplatenej úhrady za sociálnu službu a ich vymáhania ustanovený v § 73 ods. 14 zákona o sociálnych službách sa však uplatňuje rovnako.

Predkladaným návrhom nariadenia vlády sa ustanovuje možnosť určitej finančnej kompenzácie vzniknutého úbytku z príjmov poskytovateľov sociálnych služieb v týchto zariadeniach sociálnych služieb z platenia úhrady za poskytovanú sociálnu službu poskytovanú týmto osobám s osobitnou ochranou. Tento úbytok príjmov u poskytovateľov sociálnych služieb vzniká v dôsledku poskytovania sociálnej služby osobám s osobitnou ochranou, ktorých príjmové a majetkové pomery a ani rodinné pomery neumožňujú platenie úhrady za poskytovanú sociálnu službu ku dňu jej požadovanej mesačnej splatnosti, a tak vzniká a kumuluje sa poskytovateľom sociálnej služby evidovaná pohľadávka nezaplatenej úhrady za poskytovanú sociálnu službu, resp. nezaplatenej časti tejto úhrady voči týmto osobám. Vymáhateľnosť, a to ani uplynutím času pri zmene príjmových, majetkových a rodinných pomerov osoby s osobitnou ochranou nie je spravidla reálnou.

Na základe predkladaného návrhu nariadenia dotáciu na podporu humanitárnej pomoci možno v rozpočtovom roku 2022 jednorazovo poskytnúť zo štátneho rozpočtu prostredníctvom kapitoly MPSVR SR na čiastočnú kompenzáciu znížených príjmov z platenia úhrady za sociálnu službu poskytovanú osobám s osobitnou ochranou, ak nemajú príjem alebo ich príjem nepostačuje ku dňu splatnosti úhrady za sociálnu službu na zaplatenie určenej úhrady za sociálnu službu podľa zákona o sociálnych službách, ak poskytovanou

sociálnou službou je sociálna služba poskytovaná vo vymedzených druhoch zariadení sociálnych služieb podmienených odkázanosťou, a to ambulantnou formou (zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár) alebo pobytovou formou (zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie).

Navrhovaná suma dotácie je v sume preukázaných znížených príjmov z platenia úhrady za sociálnu službu poskytovanú osobám s osobitnou ochranou, ak nemajú príjem alebo ich príjem nepostačuje ku dňu splatnosti úhrady za sociálnu službu na zaplatenie určenej úhrady za sociálnu službu podľa zákona o sociálnych službách, a to za obdobie najskôr od 1. marca do 31. decembra 2022), najviac však :

- 508 eur na osobu s osobitnou ochranou na mesiac, s ktorou má poskytovateľ sociálnej služby uzatvorenú písomnú zmluvu o poskytovaní sociálnej služby pobytovou formou a
- 305 eur na osobu s osobitnou ochranou na mesiac, s ktorou má poskytovateľ sociálnej služby uzatvorenú písomnú zmluvu o poskytovaní sociálnej služby ambulantnou formou.

O sumu poskytnutej dotácie na osobu s osobitnou ochranou sa znižuje vzniknutá pohľadávka poskytovateľa sociálnej služby nezaplatenej úhrady za sociálnu službu alebo jej časti voči tejto osobe, a tým sa považuje táto poskytnutá dotácia za uspokojenie nároku poskytovateľa sociálnej služby na túto pohľadávku voči tejto alebo za uspokojenie časti tohto nároku.

Návrh nariadenia vlády je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, inými zákonmi, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná a s právom Európskej únie. Návrh nariadenia vlády nebol predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

Návrh nariadenia vlády v súlade s doložkou vybraných vplyvov bude mať vplyv na štátny rozpočet, nebude mať vplyv na životné prostredie, ani vplyv na informatizáciu, podnikateľské prostredie, na manželstvo, rodičovstvo a rodinu a ani vplyv na služby verejnej správy pre občana.